

Uitgangspunt

De ondertekenaars van de Governance Code Veiligheid in de Bouw (GCVB) hebben afgesproken ViA te verankeren in hun bedrijfsvoering en dit bij alle opdrachten inclusief die voor architecten- en ingenieursdiensten toe te passen. De publieke ondertekenaars verklaren ViA van toepassing op al hun opdrachten binnen de scope van ViA. Voor private ondertekenaars geldt dat zij ViA als norm hanteren ook als er dit niet vanuit een contracteis wordt verlangd.

Ondertekenaars verplichten zich tot het helpen van de keten om gezamenlijk de veiligheid in de bouw te verbeteren door:

- het te allen tijde voldoen aan de onder de GCVB afgesproken minimale eisen van ViA;
- het uitvoeren van een handhavings- en sanctiebeleid op basis van deze notitie.

Door deze afspraken zorgen we voor een *level playing field* waardoor opdrachtnemers, zonder dat dit hun concurrentiepositie schaadt, de kosten onder hun Algemene Kosten (AK) kunnen opnemen. De investering in ViA leidt tot een veiligere werkomgeving, minder incidenten en ongelukken en daarmee een efficiënter werkproces.

Om collectief uit te stralen dat wij ViA ook daadwerkelijk gaan invoeren en hanteren, zullen wij in onze voorlichting en communicatie expliciete duiding geven dat:

- indien een opdrachtnemer niet tijdig voldoet aan de ViA-vereisten hij in gebreke is;
- daar sancties op kunnen volgen.

De afwikkeling hiervan geschiedt dan volgens de door ondertekenaar met de opdrachtnemer overeengekomen afspraken, vastgelegd in het contract en/of eigen inkoopvoorwaarden.

Deze notitie is een handreiking en geeft aan welke handelwijze de ondertekenaars van elkaar mogen verwachten. Een specifieke invulling in de aanbestedingsstukken dan wel offerteaanvraag, de contracteisen, of de inkoopvoorwaarden van de opdrachtgever of een specifieke invulling in combinatie met het eigen veiligheidsbeleid, waarin reeds een handhavings-, sanctie- en incentivebeleid is opgenomen, staat de ondertekenaars vrij.

Toelichting op het onderscheid publieke en private ondertekenaars

Voor de publieke ondertekenaars (overheidsopdrachtgevers) geldt andere regelgeving dan voor de private ondertekenaars. Indien door een overheidsopdrachtgever de Safety Culture Ladder (SCL) wordt geëist in een aanbesteding kan het discriminerend en niet proportioneel zijn om als geschiktheidseis¹ een certificaat te eisen omdat een bedrijfscertificaat voor bepaalde gegadigden wellicht onvoldoende verband heeft met het voorwerp van de opdracht². Voor contracten van het Rijksvastgoedbedrijf en Rijkswaterstaat zal dan ook een eis ten aanzien van de vereiste trede op de Veiligheidsladder als contracteis worden opgenomen, zonder dat er een geschiktheidseis is gesteld en dient de opdrachtnemer uiterlijk 90 dagen na de datum van opdrachtverlening aan te tonen dat hij op de vereiste trede staat. In dit geval kan de vereiste trede worden aangetoond met een bedrijfscertificaat of met een projectcertificaat³. Indien opdrachtnemer op dag 90 de kwalificatie⁴ niet kan overleggen is hij in gebreke⁵. Het staat andere opdrachtgevers vrij ditzelfde systeem te volgen.

Invoeringsrichtlijn ViA

De vraag of ViA geldt is afhankelijk van de vraag wie initiatiefnemer/hoofdupdrachtgever is. Dit betekent concreet het volgende:

- In het geval van een opdracht van een publieke opdrachtgever dan geldt ViA als de publicatiedatum van de Aankondiging van de opdracht⁶ op of na 1 januari 2022 valt.

¹ Ziet op beroepsbekwaamheid als bedoeld in art 2.90 2^e lid van de Aanbestedingswet 2012.

² Aanbestedingswet 2012, artikel 1.10, lid 1.

³ Zie voor uitleg van bedrijfscertificering versus projectcertificering paragraaf 2.7 van de Handreiking ViA.

⁴ Afhankelijk van de contractwaarde en de impact: een SCL Certificaat, een SCL Light Statement of SCL Approved Self Assessment.

⁵ Par. 43 UAV-GC 2005 of par. 46 UAV 2012

⁶ Bij een Meervoudig onderhandse procedure: de uitnodiging tot inschrijving. Bij een Enkelvoudig onderhandse procedure: de offerteaanvraag.

- In het geval van eigen ontwikkeling voor of door een private ondertekenaar dan geldt ViA wanneer de eerste bouw gerelateerde investeringsbeslissing na aankoop van de grond op of na 1 januari 2022 valt.
- In andere gevallen geldt ViA als de datum van de offerteaanvraag voor de hoofdpdracht op of na 1 januari 2022 valt.

Bij lopende raamovereenkomsten (bijvoorbeeld in het kader van onderhoud) zal de ViA-eis gaan gelden vanaf de eerstvolgende contractverlenging op of na 01-01-2022.

Met deze aanpak wordt het beslag op de capaciteit van de certificerende instellingen (CI's) beperkt. Zou ViA ook bij lopende opdrachten worden geëist dan zullen de CI's niet in de vraag kunnen voorzien.

Het is mogelijk dat een opdrachtnemer gedurende de contractperiode zijn kwalificatie voor ViA verliest, dan wel deze niet (tijdig) verlengt. In dat geval is de opdrachtnemer in gebreke. Om ervoor te zorgen dat een opdrachtnemer ook gedurende de looptijd van een aan hem verleende opdracht aantoonbaar blijft presteren op het van toepassing zijnde niveau van ViA, dient de minimumeis in alle gevallen in het contract opgenomen te worden⁷. Wanneer ViA in de geschiktheidseis is gehanteerd dan is deze minimumeis gelijk aan de geschiktheidseis.

Voor private ondertekenaars geldt als vuistregel bij het hanteren van ViA als geschiktheids criterium dat gekwalificeerde opdrachtnemers altijd de voorkeur krijgen boven (vergelijkbare) niet gekwalificeerde opdrachtnemers. Wanneer voor bepaalde werkzaamheden in het begin nog te weinig partijen gekwalificeerd zijn dan geldt als criterium dat bedrijven die nog niet zijn gekwalificeerd, maar hiertoe wel een opdracht hebben gegeven aan een certificerende instelling en een self-assessment hebben uitgevoerd de voorkeur krijgen boven (vergelijkbare) niet gekwalificeerde opdrachtnemers. Het is aan de ondertekenaar om dit in het eigen beleid in te passen, waarbij ook private ondertekenaars ViA kunnen hanteren als contracteis i.p.v. als geschiktheidseis.

Richtlijn Handhaving en sancties

In het algemeen zal een contract de (mogelijke) consequenties vermelden als een opdrachtnemer tijdens de uitvoering van het contract niet voldoet. Vaak is dit geborgd in een generieke bepaling⁸.

Aan het inzetten van een dergelijke bepaling moet een zorgvuldig traject voorafgaan. Daarbij moet gekeken worden naar de vraag in hoeverre de tekortkoming toerekenbaar is, welke inspanningen door de opdrachtnemer zijn en worden gedaan om aan de eisen te voldoen, verzachtende omstandigheden, de respons op waarschuwingen en op geboden herstelkansen, etc.. Ook bij het tussentijds verliezen van een kwalificatie moet gekeken worden naar de omstandigheden van het geval en hoe daarmee om wordt gegaan binnen de kaders van het Handboek SCL⁹.

Voor alle ondertekenaars geldt in beginsel dat, na deze zorgvuldige afweging, duidelijke handhaving van belang is, ter borging van veiligheidscultuur en het onderling level playing field. Voor de rijksopdrachtgevers betekent dit, dat bij niet voldoen, de sanctie schorsen van (relevante delen van) het werk of het laten vervangen van een niet gekwalificeerde onderopdrachtnemer. Bij uitblijven van verbetering volgt, als uiterste consequentie, het ontbinden van het contract.

Voor de private ondertekenaars geldt in beginsel hetzelfde, al ligt het stilleggen van het werk omdat één van de (soms vele) opdrachtnemers niet aan ViA voldoet, niet voor de hand. Ook hier geldt als uiterste consequentie ontbinding van het contract en vervanging door een andere wel gekwalificeerde opdrachtnemer.

⁷ De contractuele eis kan uniform zijn, zie het voorbeeld in de Handreiking ViA in bijlage 1.

⁸ Bijvoorbeeld: zie art. 46 UAV 2012 en art. 43 UAV-GC 2005

⁹ Het Handboek Safety Culture Ladder (zie <https://www.safetycultureladder.com/nl/hoecertificeren/documenten/>) geeft een hersteltermijn van 13 weken bij een negatieve uitslag van een opvolgingsaudit. Geeft de tweede meting een positieve uitslag dan vervalt de tekortkoming.

Het opleggen van een boete bij het niet (meer) voldoen aan de eisen vanuit ViA is geen optie, omdat een verkeerd signaal afgeeft dat veiligheid inwisselbaar zou zijn voor geld. Immers een opdrachtnemer zou het gebrek op de voorhand kunnen calculeren en zo uitzetten tegen de investering in de veiligheidscultuur en het behalen van de kwalificatie.

Contractbeheersing

Tot slot is het een uitdrukkelijke aanbeveling om de mogelijkheden te benutten die de contractbeheersing geeft om tijdig signalen af te geven indien er een gegronde vermoeden bestaat dat een opdrachtnemer niet (tijdig) aan de vereisten zal voldoen, om zo zoveel mogelijk te voorkomen dat bij het verstrijken van de uiterste termijn men voor een voldongen feit staat met mogelijk vergaande consequenties.

Tot slot

Dit is een intern document van en voor de ondertekenaars van de GCVB als advies hoe met ViA om te gaan zonder te treden in tussen ondertekenaars en hun opdrachtnemers overeengekomen contractuele verplichtingen. Er kunnen dan ook geen rechten aan worden ontleend.